

## **FİNANSAL KİRALAMA YOLUYLA YATIRIM FİNANSMANI**

**Levent ÖZKARDEŞ\***

---

Finansal Kiralama; bir yatırım malının mülkiyeti finansal kiralama şirketinde kalarak, belirlenen kiralara karşılığında malın kullanım hakkının kiracıya verilmesi ve anlaşmaya göre sözleşmede belirlenen değer üzerinden kiracıya geçmesini sağlayan bir finansman yöntemidir.

Ülkemizde finansal kiralama uygulamalarını düzenleyen başlıca kaynak 3226 Sayılı Finansal Kiralama Kanunu ve Finansal Kiralama Şirketlerinin Kuruluş ve Faaliyetlerine İlişkin Yönetmelik'tir. Bu kaynaklar incelendiğinde; finansal kiralama sözleşmesinin nitelikleri ve bu sözleşmeye kapsamında finansal kiralama şirketi (kiralayan) ile kiracının hak ve yükümlülüklerinin ayrıntılı olarak irdelendiği görülmektedir. Ancak finansal kiralamanın ne olduğu ve hangi kiralamaların finansal kiralama olarak adlandırılacağı ile bir kiralama işleminin koşullarının neler olduğu ve ne gibi çeşitlerinin bulunduğu yönünde hukuki bir tanımlamanın yer almamaktadır.

Aynı zamanda, farklı kurumlarca uygulanan mevzuat kalemlerinde de finansal kiralamanın ne olduğu hususunda tam bir uyumun bulunmadığını, dolayısıyla finansal kiralama ile ilgili olarak farklı tanımlamaların yer aldığını görmek mümkündür. Örneğin, Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (Sıra No: 319); Finansal Kiralama Kanunu kapsamında yapılan bir kiralama işleminin, yapılacak inceleme sonucunda kiralama işleminin anılan Tebliğin I-1 inci maddesi hükümleri gereğince finansal kiralama olarak kabul edilmemesini gerektirmesi

---

\* Gümrük Müfettişi

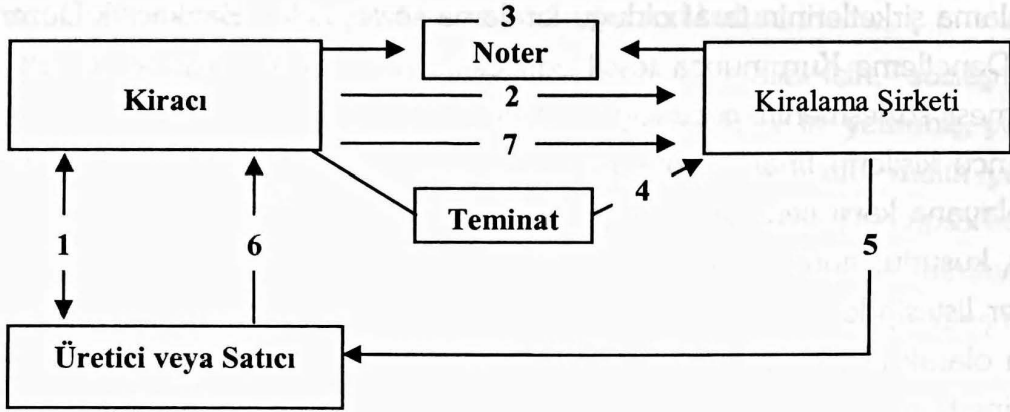
halinde vergi uygulamaları açısından finansal kiralama olarak kabul edilmeyeceğini veya tam tersi durumda anılan Kanun kapsamında yapılmayan bir kiralama işleminin yapılacak inceleme sonucunda söz konusu madde hükümleri gereğince finansal kiralama şartlarını sağladığının anlaşılması halinde ise vergi uygulamaları açısından finansal kiralama olarak kabul edileceğini düzenlemiştir.

Kiracının ve kiraya verenin farklı ihtiyaçlarına ya da kiralanana malın kendine has özelliklerine göre çeşitli kiralama sözleşmeleri düzenlemek mümkün olduğundan kiralama sözleşmelerinin esnek olduğunu söylemek mümkündür. Bu bağlamda, finansal kiralama kapsamında birbirinden oldukça farklı kiralama sözleşmesi tipleri oluşturulabilir. Dolayısıyla uygulanmakta olan finansal kiralama yöntemlerini tam ve doğru biçimde sıralamanın mümkün bulunmadığı düşünülmektedir. Bu nedenle konu finansal kiralama çeşitlerine değinmeden genel hatlarıyla incelenecektir.

Ancak incelemeye geçmeden önce, finansal kiralama işlemlerinin nasıl yapıldığını ve aşamalarının neler olduğunu aşağıdaki akım şemasında rakamlarla gösterdiğimiz üzere kısaca bir özetleyelim.

Yatırımcı (kiracı), kiralanacak malın özellikleri ve satış koşullarını satıcı ile görüşüp ön anlaşmaya varır (1). Yatırım malının maliyeti, ödeme şekline ilişkin tercihler gibi unsurlar belirlenerek finansal kiralama şirketine başvuru yapılır (2). Finansal kiralama şirketinin başvuruyu uygun görmesi halinde verilecek kredinin miktarı ve koşulları belirlenir ve sözleşme 'düzenleme' şeklinde noterlikçe yapılır (3). Finansal kiralama işlemi, süre sonunda malın satın alınması öngörülse bile bir kredilendirme işlemidir. Bu nedenle finansal kiralama firması gerek görmesi halinde teminat talebinde bulunabilmektedir (4). Finansal kiralama şirketi üretici veya satıcıya ödeme yapar (5) ve üretici veya satıcı tarafından mal kiracıya teslim edilir (6). Belirlenen dönem süresince kiracı finansal kiralama şirketine sözleşmede belirlenen miktarlarda kira ödemeleri yapar (7). Sözleşme sonunda, öngörülmüş olması halinde önceden belirlenmiş sembolik bir bedel ve fatura karşılığında mal kiracıya devredilir.

Finansal Kiralama Uygulamasında Nakit, Mal ve Belge Akımı



Finansal kiralamanın 3226 Sayılı Finansal Kiralama Kanunu'nda bir tanımı yapılmamakla birlikte, konuya ilişkin Avrupa Finansal Kiralama Birliğinin verdiği tanım şöyledir:

“Finansal Kiralama, belirli bir süre için kiralayan ve kiracı arasında düzenlenen, üreticiden kiracı tarafından seçilen ve kiralayan tarafından satın alınan malın mülkiyetini kiralayanda, kullanımını ise kiracıda bırakan bir anlaşmadır. Kiralanan malın kullanımını belirli bir kira karşılığında belirli bir süre için kiracıya bırakılmaktadır.”

3226 sayılı Kanun'na göre taraflar bu finansman yönteminden Finansal Kiralama Sözleşmesi vasıtasıyla yararlanabilmektedirler. Yapılan sözleşme ile öngörülen husus; kiralayanın, kiracının talebi ve seçimi üzerine üçüncü kişiden satın aldığı veya başka suretle temin ettiği bir malın zilyetliğini (kullanım hakkını), her türlü faydayı sağlamak üzere ve belli bir süre feshedilmemek şartı ile kira bedeli karşılığında kiracıya bırakmasıdır.

Sözleşmenin 'düzenleme' şeklinde noterlikçe yapılması gerekmektedir. Noter tarafından düzenlenmeyen, fakat notere tasdik ettirilen sözleşme finansal kiralama sözleşmesi olarak geçersizdir. Noter marifetiyle düzenlenmiş olan sözleşmenin, taraflarınca imzalanması ve noterin bunu teyid etmesi üzerine sözleşme kurulmuş olur.

Taşınır mala dair sözleşmenin, kiracının ikametgahı noterliğinde özel sicile tescil edilmesi, taşınmaz mala dair sözleşmenin taşınmazın bulunduğu tapu

kütüğünün beyanlar hanesine, gemilere dair sözleşmelerin ise gemi siciline şerh edilmesi gerekir. Türkiye’de şubesi bulunmayan, yurt dışında yerleşik finansal kiralama şirketlerinin taraf olduğu kiralama sözleşmeleri Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunca tescil edilecektir. İlgili sicile tescil veya şerh ettirilmemesi sözleşmenin geçerliliğini etkilemez. Ancak tescil veya şerhten sonra üçüncü kişilerin finansal kiralama konusu mal üzerindeki aynı hak iktisapları kiralayana karşı ileri sürülemez. Bununla birlikte; eski, kullanılmış, yenileştirilmiş, kusurlu, standart dışı, yatık, düşük kaliteli mallar ve müsaadeye tabi maddeler listesinde yer alan malların yurt dışından kiralanması belirtilen tescilden ayrı olarak Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığının ön iznine tabidir. Teşvik belgesine bağlanmış finansal kiralama işlemleri ise ön izne tabi değildir.

Kiralama Süresi; kiracının iktisadi kıymeti kiraladığı sözleşmede belirtilen ‘iptal edilemez süre’dir. Yine aynı Kanun’a göre sözleşmeler en az dört yıl süre ile fesedilemez. Ancak 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu’nda değişiklik yapan 5411 sayılı Kanun ile dört yıllık bu sürenin kısalabileceği haller hususunda düzenleme yapma yetkisi Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kuruluna verilmiş olup, anılan Kurumca çıkarılacak bir yönetmelikte belirlenecek kiralama hallerinde bu süre kısalabilmektedir. Ancak BDDK tarafından henüz bir düzenleme yapılmamış bulunduğundan, yürürlükte bulunan Finansal Kiralama İşlemlerinde Süre ve Sınırın Tespitine Dair Yönetmelik hükümleri geçerli olup, bu Yönetmeliğe göre finansal kiralama sözleşme süreleri aşağıdaki hallerde dört yıldan kısa olabilmektedir:

a) Teknolojik niteliği veya ekonomik yararlanma ve işletme süresi itibariyle kullanımının dört yıldan kısa olduğu Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı’na onaylanan mallar.

b) Yurt içinde ve yurt dışında yerleşik finansal kiralama şirketleri tarafından yapılan kiralama işlemlerinde, ilk sözleşmenin devamı mahiyetinde, yeniden finansal kiralama sözleşmesine konu olan mallar.

c) Yurt içinde ve yurt dışında savaş hali ile savaşa yol açabilecek durumlar veya sabotaj, yangın, ağır kaza ve tabii afetler sebebiyle kiralama konusu malın, bu malı kiralayanın ya da kiracısının zarar gördüğü haller.

Doğaldır ki burada belirtilen süre sözleşme süresi değil, sözleşmelerin en az feshedilemeye süresi yani alt sınırdır. Sözleşme süresini taraflar karşılıklı olarak karşılaştırılır ve bu sürenin dolmasıyla da sözleşme son bulur.

Kanun, finansal kiralama sözleşmesine konu olacak mallar için, “sözleşmeye taşınır ve taşınmaz mallar konu olabilir” şeklinde bir ibare ile yetinmiş, yatırım malları ile tüketim malları arasında bir ayırım yapmadığı gibi malın yeni yada kullanılmış (ikinci el) olması halini de ayrıca belirtmemiştir. Bu kapsamda, patent hakkı, fikri ve sınai haklar ile bilgisayar yazılımı gibi maddi olmayan konular hariç, her türlü taşınır ya da taşınmaz mal finansal kiralama sözleşmesine konu olabilmektedir.

Öte yandan finansal kiralama konusu malın, bağımsız ve üzerinden amortisman ayrılabilen bir özellik taşıması gerekmektedir. Buna göre hammadde ya da ara malı niteliğinde bulunan ve kullanıldığında tüm özelliklerini yitiren mallar, finansal kiralama konusu yapılamamaktadır<sup>11</sup>.

Finansal kiralamaya konu olabilecek başlıca malları şu şekilde listelemek de mümkündür<sup>12</sup>:

- Tıbbi Cihazlar
- Bilgisayarlar ve Diğer Bilgi İşlem Üniteleri
- Santraller ve Haberleşme Cihazları
- Enerji Tesisleri
- Kara Nakil Vasıtaları
- Hava Taşıma Araçları
- Kuru Yük Gemileri, Tanker ve Diğer Deniz Taşıtları
- İnşaat Makinaları, Vinçler, İş Makinaları
- Matbaa Makinaları
- Her Türlü Tezgah ve Üretim Makinaları
- Tekstil Makinaları
- Komple Fabrikalar

<sup>11</sup> Bkz: [www.fider.org.tr](http://www.fider.org.tr)

<sup>12</sup> Bkz: [www.fider.org.tr](http://www.fider.org.tr)

- Komple Hastane, Otel ve Büro Donanımları

Finansal kiralamaya konu malın mülkiyeti kiralayan şirkete ait olmakla birlikte, sözleşme süresince finansal kiralama konusu malın zilyedi kiracıdır. Kiracı, sözleşmenin amacına uygun olarak her türlü faydayı elde etmek hakkına sahiptir. Ancak, finansal kiralama konusu maldaki zilyetliğini bir başkasına devredermez. Bununla birlikte, sözleşmede aksine hüküm bulunmaması halinde kiracı, malın her türlü bakımından ve korunmasından sorumludur, ayrıca malın sözleşme süresi içinde hasar ve ziyayı sorumluluğu da kiracıya aittir.

Taraflar sözleşmede, sözleşme süresi sonunda kiracının, malın mülkiyetini satın alma hakkını haiz olacağını kararlaştırabilirler. Bu satın alma işlemi, o güne kadar ödenen kiralar karşılığı başka hiçbir ödeme yapmadan olabileceği gibi, sözleşme sonunda cüz'i bir miktar karşılığı da olabilmektedir. Sözleşme sona erdiğinde, sözleşmeden doğan satınalma hakkını kullanmayan veya bu hakkı bulunmayan kiracı finansal kiralama konusu malı derhal geri vermekle mükelleftir. Aynı zamanda, sözleşmenin feshi halinde de kiracı malı iade etmekle mükelleftir.

Yatırımların özellikle orta vadeli finansmanında kullanılan finansal kiralama, kuruluşların işletme sermayesi ihtiyaçlarını karşılamada alternatif finansman yöntemlerine karşı önemli avantajlar sağlamaktadır. Finansal kiralama yoluyla finansmanın bazı önemli avantajlarını şu şekilde saymak mümkündür:

- **Teşviklerden yararlanılabilir:** Yatırımların tamamının veya bir bölümünün finansal kiralama yoluyla gerçekleştirilmesi halinde *kiralayan*, finansal kiralamaya konu olan iktisadi kıymetlerle ilgili olarak bunların satın alınması halinde uygulanan teşviklerden yararlanabilmekte, yararlandığı teşviklerden elde ettiği faydayı kiracıya da yansıtabilmekte, dolayısıyla kiracı da teşviklerden yararlanmış olmaktadır.

Bilindiği üzere Yatırım Teşvik Belgesi kullanımında ihracat taahhüdünün kapatılması için, teşvik belgesi konusu malların ihracına ilişkin gümrük beyannamesi ve/veya döviz alım belgelerinin, hizmet yatırımlarında ise hizmet ihracı bedellerine tevsik edici belgelerin ibrazı şarttır. Bununla birlikte; finansal kiralama şirketleri adına düzenlenmiş teşvik belgelerinde, kiracı tarafından gerçekleştirilmiş ihracat bedelleri ile de taahhüt hesabı kapatılabilmektedir.

Diğer yandan, Türkiye'de yerleşik bir finansal kiralama şirketinin yurt dışına Finansal Kiralama Kanunu kapsamında mal kiralaması durumunda; kiralanan eşyanın sözleşme süresi sonunda kiracı tarafından satın alınması halinde kiralayan ihracat teşviklerinden de yararlandırılmaktadır.

• **Kiralanan mal satın alınabilir:** Kiralanan mal, sözleşme dönemi sonunda sembolik bir bedelle satın alınabilir. Ancak kira döneminin sözleşme süresinden daha kısa olması halinde malın mülkiyeti süre bitimine kadar finansal kiralama şirketinde kalır.

• **Projelere %100 finansman:** Finansal kiralamanın sağladığı olanaklarla projelerin %100'ü finanse edebilmekte, böylece özkaynaklara dokunulmamış olunmaktadır.

• **KDV avantajı:** Finansal Kiralama Kanunu'na göre finansal kiralama ya konu olan malların teslimi ile bu malların kiralınması işlemlerinde katma değer vergisi oranı %1 olarak belirlenmiştir. Ancak, finansal kiralama kuruluşlarının Kanun kapsamında teslim veya kiralama işlemlerine konu olmayan malları satın almasında uygulanacak KDV oranı %1 değil, genel hükümlere göre belirlenen orandır.

Finansal kiralama şirketinin, kiracıya kiralamak üzere satın alacağı mallar için ödeyeceği KDV oranının düşük olması nedeniyle elde olunan fark kira bedellerine yansıtılmakta, böylece fiyat avantajı yaratılmaktadır.

Ancak istisna olarak KDV oranı;

- o Binek otomobillerde %18;
- o Kamyon-kamyonet-otobüs gibi diğer kara nakil vasıtalarında %8;
- o Klima cihazları, buzdolapları ve dondurucular, elektrikli ısıtıcılar, ses kaydetme cihazları, video kayıt ve gösterme cihazları gibi bazı mallarda %18'dir.

Bir finansal kiralama işlemi kapsamında %1 veya %8 KDV oranı uygulanabilmesi için, işleme konu olacak malın Finansal Kiralama Kanunu'na göre "finansal kiralama" konu olabilecek mallardan olması zorunludur. Finansal kiralama ya konu olamayacak mallar, finansal kiralama yöntemiyle sağlansa bile finansal kiralama işlemlerinde geçerli olan KDV oranının uygulanması söz konusu değildir.

Ayrıca; Türkiye'de yerleşik finansal kiralama şirketlerinin yurt dışına Finansal Kiralama Kanunu çerçevesinde mal teslimi veya kiralama işlemleri mal Türkiye sınırları dışına çıktığında "ihracat istisnası" kapsamında değerlendirilmektedir.

• **Kurumlar Vergisi Avantajı** : 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu kapsamında faaliyette bulunan finansal kiralama kuruluşları yatırım indirimi istisnasından yararlanabilmekte olup, kira faturaları gider olarak gösterileceğinden kurumlar vergisinden indirim sağlanmış olmaktadır.

1 Temmuz 2003 tarihinden önce düzenlenmiş sözleşmelere istinaden finansal kiralama şirketinin düzenlediği kira faturalarının, %100'ü gider niteliğindedir ve doğrudan vergi matrahından düşülebilmektedir.

1 Temmuz 2003 tarihinden sonra düzenlenen sözleşmelere istinaden finansal kiralama şirketinin düzenlediği kira faturalarının, sadece faiz kısmı gider niteliğindedir ve doğrudan vergi matrahından düşülebilmektedir. Kira faturalarının anapara taksidi niteliğindeki kısmı ise borcun geri ödenmesi şeklinde muhasebeleştirilmektedir.

• **Gümrük Vergisi Avantajı** : Teşviklerden yararlanmayan bir yatırımda yatırım mallarının yurt dışından kiralama yoluyla temini halinde, kiracı firma "geçici muafiyet rejimi"nden yararlanarak teminat karşılığında gümrük vergisini kiralama süresince erteleyebilir.

Peki yabancı şirket ile Türkiye'de bulunan kiracı arasında akdedilen sözleşmeye göre yurt dışından getirilen mallara, gümrük işlemleri açısından ne türlü muamele yapılacaktır?

Finansal kiralama uygulaması kapsamında Türkiye'de yerleşik gerçek ve tüzel kişiler, yurt dışında yerleşik finansal kiralama şirketleri vasıtasıyla ihtiyaç duydukları yatırım mallarını temin edebilmekte, diğer bir ifadeyle, dış finansman olanağı sağlamaktadırlar. Yurt dışında yerleşik bu kuruluşlardan yapılacak kiralamaya ilişkin talepler Hazine Müsteşarlığınca incelenmekte ve sonuçlandırılarak Gümrük Müsteşarlığına aktarılmakta; Gümrük Müsteşarlığı tarafından yapılan değerlendirme sonucunda uygun bulunması halinde konuya ilişkin olarak ilgili gümrük başmüdürlüğüne talimat verilmektedir. İzin hak sahibi tarafından ilgili başmüdürlüğe başvuru yapılması üzerine, eşya Geçici İthalat Reji-



mine tabi tutulmaktadır. Geçici ithali uygun bulunan eşyanın tahsis yerinde, tahsis amacına uygun olarak geçici ithali gerçekleştiren izin hak sahibi tarafından kullanılması ve verilen süreler içerisinde yurt dışı edilmesi veya gümrükçe onaylanmış yeni bir işlem veya kullanıma tabi tutulması zorunludur.

Yurt dışından finansal kiralama kapsamında mal kiralama işleminin iki yöntemi bulunmaktadır:

İlk yöntem; Türkiye'deki bir finansal kiralama şirketinin yurt dışından Finansal Kiralama Kanunu kapsamında kiralamak amacıyla mal satın almasıdır. Bu durumda ithalat aşamasında uygulanacak KDV oranı genel hükümlere göre değil, yurt içindeki bir finansal kiralama şirketine mal tesliminde uygulanacak KDV oranlarına (%1, %8, %18) göre, KDV Kanunu'nun 13 ve 16 ncı maddeleri saklı kalmak kaydıyla, belirlenecektir.

İkinci yöntem; Türkiye'de yerleşik bir firmanın yurt dışında yerleşik bir finansal kiralama kuruluşundan finansal kiralama kapsamında mal getirmesi ve sözleşme süresi sonunda malın kesin ithalatının yapılmasıdır. Bu durumda da ithalat aşamasında uygulanacak KDV oranı genel hükümlere göre değil, yurt içindeki bir finansal kiralama şirketine mal tesliminde uygulanacak KDV oranlarına göre, yine KDV Kanunu'nun 13 ve 16 ncı maddeleri saklı kalmak kaydıyla, belirlenecektir.

3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu; akdedilen ve satın alma hakkı bulunmayan bir sözleşmeye dayanarak veya bu hak bulunsa dahi teşvik belgesinde gümrük muafiyetinden yararlanması öngörülmemiş malların Türkiye'ye girişinde, sözleşme süresine bağlı olarak gümrük mevzuatının süreye ilişkin hükümler hariç, geçici muafiyet rejimine dair hükümlerin uygulanacağını; bu şekilde Türkiye'ye getirilen mallar için ileride doğabilecek vergileri karşılayacak miktarda teminat alınacağını düzenlemiştir. Finansal Kiralama Kanunu'nda yapılan bu düzenleme ile Gümrük Mevzuatına göre Geçici İthalat Rejiminin öngördüğü azami yirmi dört aylık eşyanın geçici ithalat rejimi altında kalma süresine bağlı kalınmamakta, ancak anılan rejimin de öngördüğü teminat uygulamasına devam edilmektedir.

Türkiye'ye getirilen finansal kiralama konusu malların; sözleşme süresi sonunda kesin ithalinin yapılmaması ve kiralayana iade edilmek üzere *yurtdışına çıkarılmak istenmesi halinde giriş ayniyatına uygun olması şartıyla*; sözleşme

süresi sonunda kesin ithalinin yapılmak istenmesi halinde ise gerekli gümrük vergi ve resimlerinin ödenmesi şartıyla alınmış olan teminat iade edilir veya üzerindeki haciz kaldırılır.

Sözleşme süresi sonunda finansal kiralama konusu malların kesin ithalatının yapılması halinde ise, vergi ödeme mükellefiyetinin başladığı tarihteki cari kur ve normal fiyat üzerinden hesaplanacak gümrük vergileri tahsil olunur.

Peki Türkiye'de yerleşik bir finansal kiralama şirketinin yurt dışına Finansal Kiralama Kanunu kapsamında mal kiralaması halinde durum nedir?

Öncelikle kiralayanın, Finansal Kiralama Kanunu'na uygun şekilde kurulmuş bir finansal kiralama kuruluşu olması gerekmekte olup, Dış Ticaret Müsteşarlığı tarafından yayımlanan Ticari Kiralama Yoluyla Yapılacak İhracata İlişkin Tebliğ (İhracat 2003-4)'e göre; düzenlenecek ticari kiralama sözleşmelerinin eşyanın cinsi, miktarı, birim fiyatı, toplam değeri, kira süresi, kira bedeli, bu bedelin ödeme şekli ve zamanı gibi bilgileri içermesi gerekli olup; ticari kiralama yoluyla yapılacak ihracat talepleri, kiracı firma veya kuruluşla yapılan sözleşme ve "Ticari Kiralama Yoluyla Yapılacak İhracata İlişkin Başvuru Formu" ile üyesi olunan veya bulunulan bölgedeki ihracatçı birliğine yapılmakta; başvurular bu birlikler tarafından söz konusu Tebliğ hükümlerine göre değerlendirilerek uygun görülenlerin ticari kiralama yoluyla ihracına izin verilmektedir. İhracatçı birliğince verilen izinler ilgili çıkış gümrüğüne, kambiyo müdürlüğüne ve talep sahibi firmaya bildirilmektedir.

Ticari kiralama yoluyla yapılacak ihracatta süre, ihracatçı birliği tarafından kira sözleşmesine uygun olarak verilen süre olup, bu süre **fiili ihraç tarihinden itibaren** toplam üç yılı aşmamaktadır. Ancak, üç yıllık sürenin bitiminden önce ilgili ihracatçı birliğine başvurmak kaydıyla, belgelenecek haklı ve zorunlu nedenlere istinaden Dış Ticaret Müsteşarlığınca ek süre verilebilmektedir.

İhracatçı birliğince verilen iznin bitiş tarihinden önce başvurmak kaydıyla, ticari kiralamaya konu eşyanın kesin satışına ilişkin talepler, Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın görüşü alınmak suretiyle, satış sözleşmesine istinaden ihracatçı birliğince sonuçlandırılmakta; sonuçlandırılan kesin satış talepleri, ilgili çıkış gümrüğüne, kambiyo müdürlüğüne ve talep sahibi firmaya bildirilmektedir.

Kira bedelinin döviz olarak yurda getirilmesi ve ticari kiralamaya konu eşyanın satılması halinde satış bedelinin yurda getirilmesi doğal olarak kambiyo mevzuatı hükümlerine tabi olup, bu bedellerin döviz olarak yurda getirilmesi esastır. Ancak, belgelenecek haklı ve zorunlu nedenlere istinaden kira bedelinin aynı olarak yurda getirilmesine ilişkin talepler, serbest dolaşıma giriş rejimi hükümleri uygulanmak suretiyle, Dış Ticaret Müsteşarlığınca sonuçlandırılmaktadır.

Gümrüğe ilişkin işlemlere gelince; yurt dışına gönderilecek eşya için, finansal kiralama sözleşmesinin noter tasdikli bir fotokopisi ile birlikte çıkış işlemlerinin yapılacağı gümrük idaresine müracaat edilmesi gerekmekte, çıkışa ilişkin inceleme bu gümrük idaresi tarafından sonuçlandırılmaktadır.

İşlemler Gümrük Kanunu 168'inci maddesinde düzenlenen "Geri Gelen Eşya" niteliğinde değerlendirilerek Genelge (2000/51) düzeyinde bir düzenleme ile yürütülmekte, finansal kiralama kapsamında yurt dışına kiralanan eşya için gerek Gümrük Kanunu gerekse Gümrük Yönetmeliğinde ayrıca bir hüküm bulunmamaktadır. Mevcut bu durum da, Gümrük Kanunu ile Finansal Kiralama Kanunu arasında finansal kiralamaya konu olan eşyanın yurtdışında kalma süresi açısından çelişkiye neden olmaktadır.

İki Kanun arasındaki söz konusu çelişki nedir? Finansal kiralama kapsamında geçici çıkışı yapılan eşyaya ilişkin sözleşme Finansal Kiralama Kanunu'na göre en az dört yıl süreyle feshedilememekte ve dolayısıyla yurt dışında kalması gerekmektedir (Süre için yukarıda sayılan istisnai haller saklıdır.). Ancak, Gümrük Kanunu'nun "Geri Gelen Eşya" başlıklı 168/1 maddesine göre geçici çıkışı yapılan eşyanın en çok üç yıl süreyle yurt dışında kalabilmesi mümkün olup; üç yıllık sürenin aşılması halinde söz konusu eşyaya Serbest Dolaşıma Giriş Rejimi hükümleri uygulanması, eşyanın üç yıllık süre içerisinde geri gelmemesi halinde ise kambiyo takibine başlanması gerekmektedir. Açık ki, bu durum önemli bir çelişki içermektedir.

Söz konusu çelişki, Gümrükler Genel Müdürlüğünce yayımlanan 2000/51 sayılı Genelge ile giderilmeye çalışılmıştır. Bu Genelge ile, Finansal Kiralama Kanunu uyarınca yurt dışına geçici çıkışı yapılacak eşyanın yurt dışında kalma süresinin en az dört yıl olması şartının Gümrük Kanununun 168/1'inci maddesine göre "mücbir sebep" kapsamında mütalaa edilerek, sözleşmede belirtilen

kiralama süresine (dört yıl) paralel olarak uzatılması; Gümrük İdaresince alınacak taahhütnamedeki sürenin de dört yıllık süre ile sınırlı tutulması düzenlenerek tali bir uygulama yoluyla sorunun giderilmesi yoluna gidilmiştir.

Ancak; genelge vasıtasıyla böyle bir boşluğun kapatılması, uygulamalarda aksaklığa yol açmamak ve işlem devamlılığının sağlanması adına pratik bir yol olarak gözükmekle birlikte, kalıcı ve sağlıklı bir çözüm değildir. Zira kanunlar düzeyindeki böyle bir çelişkinin, finansal kiralama kapsamında Yurda getirilen eşya için Finansal Kiralama Kanunu'nun 29'uncu maddesinde belirtilen "süreye bağlı kalınmayacağı" düzenlemesine benzer şekilde bir düzenleme ile yine kanunlar seviyesinde uyumlandırılmasının yada en azından Gümrük Yönetmeliği kapsamında bir düzenleme yapılarak konunun daha sağlam bir zemine oturtulmasının yerinde olacağı düşünülmektedir.